

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تمامی حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج، ابتکارات، اختراعات و نوآوری‌های ناشی از انجام این پژوهش، متعلق به **دانشگاه محقق اردبیلی** می‌باشد. نقل مطلب از این اثر، با رعایت مقررات مربوطه و با ذکر نام دانشگاه محقق اردبیلی، نام استاد راهنما و دانشجو بلامانع است.

اینجانب آرام نوره درویشعلی دانش‌آموخته‌ی مقطع کارشناسی ارشد رشته‌ی روان‌شناسی، گرایش عمومی، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه محقق اردبیلی به شماره‌ی دانشجویی ۹۰۱۱۱۵۳۲۱۲ که در تاریخ ۱۳۹۲/۶/۲ از پایان‌نامه‌ی تحصیلی خود تحت عنوان: مقایسه توجه انتخابی دیداری و شنیداری و انواع خطای ادراکی در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری، دفاع نموده‌ام، متعهد می‌شوم که:

(۱) این پایان‌نامه را قبلاً برای دریافت هیچ‌گونه مدرک تحصیلی یا به عنوان هرگونه فعالیت پژوهشی در سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی داخل و خارج از کشور ارائه ننموده‌ام.

(۲) مسئولیت صحت و سقم تمامی مندرجات پایان‌نامه‌ی تحصیلی خود را بر عهده می‌گیرم.

(۳) این پایان‌نامه، حاصل پژوهش انجام شده توسط اینجانب می‌باشد.

(۴) در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و مقررات مربوطه و با رعایت اصل امانتداری علمی، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در متن و فهرست منابع و مآخذ ذکر نموده‌ام.

(۵) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده یا هرگونه بهره‌برداری اعم از نشر کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان‌نامه را داشته باشم، از حوزه‌ی معاونت پژوهشی و فناوری دانشگاه محقق اردبیلی، مجوزهای لازم را اخذ نمایم.

(۶) در صورت ارائه‌ی مقاله‌ی مستخرج از این پایان‌نامه در همایش‌ها، کنفرانس‌ها، سمینارها، گردهمایی‌ها و انواع مجلات، نام دانشگاه محقق اردبیلی را در کنار نام نویسندگان (دانشجو و اساتید راهنما و مشاور) ذکر نمایم.

(۷) چنانچه در هر مقطع زمانی، خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن (منجمله ابطال مدرک تحصیلی، طرح شکایت توسط دانشگاه و ...) را می‌پذیرم و دانشگاه محقق اردبیلی را مجاز می‌دانم با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات مربوطه رفتار نماید.

دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان شناسی

گروه آموزشی روان شناسی

پایان‌نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد

در رشته‌ی روان شناسی، گرایش عمومی

عنوان:

مقایسه توجه انتخابی دیداری و شنیداری و انواع خطای ادراکی در کودکان با و بدون ناتوانی

یادگیری

اساتید راهنما:

جناب آقای دکتر محمد نریمانی

سرکار خانم دکتر بتول احدی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر عباس ابوالقاسمی

پژوهشگر:

آرام نوره درویشعلی

تابستان ۱۳۹۲

دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان شناسی
گروه آموزشی روان شناسی

پایان‌نامه برای دریافت درجه‌ی کارشناسی ارشد
در رشته‌ی روان شناسی، گرایش عمومی

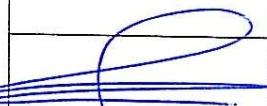

عنوان:

مقایسه توجه انتخابی دیداری و شنیداری و انواع خطای ادراکی در کودکان با و بدون ناتوانی
یادگیری

پژوهشگر:

آرام نوره درویشعلی

ارزیابی و تصویب شده‌ی کمیته‌ی داوران پایان‌نامه با درجه‌ی عالی

امضاء	سمت	مرتبه‌ی علمی	نام و نام خانوادگی
	استاد راهنما و رئیس کمیته‌ی داوران	استاد	محمد تریمانی و
		دانشیار	بتول احدی
	استاد مشاور	دانشیار	عباس ابوالقاسمی
	داور	استادیار	اکبر عطادخت

تقدیم به:

پدر و مادر دلسوز و مهربانم که تجلی بخش نور امید و انگیزه در درونم هستند. خداوند را شاکرم که این چنین

پدر و مادر فداکاری را نصیبم ساخت تا بتوانم در سایه وجود پر مهرشان در مسیر کسب علم و دانش قدم

بردارم و قلب های بزرگ و فریاد ریشان، در مواجهه با مشکلات تسلی بخش روانم باشد.

پاسکزاری:

باتقدیر و تشکر شایسته از اساتید راهنمای محترم، جناب آقای دکتر محمد زریانی و سرکار خانم دکتر بتول

احدی و استاد مشاور محترم جناب آقای دکتر عباس ابوالقاسمی که با نکته های دلاویز و گفته های بلندشان،

صحیفه های سخن را علم پرور نمودند و همواره راهنما و راه گشای نگراننده در اتمام و اكمال پایان نامه بودند.

. معلما مقامت ز عرش برتر باد، همیشه توست اندیشه ات مظفر باد.

نام خانوادگی دانشجو: نوره درویشعلی	نام: آرام
عنوان پایان‌نامه: مقایسه توجه انتخابی دیداری و شنیداری و انواع خطای ادراکی در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری	
اساتید راهنما: دکتر محمد نریمانی و دکتر بتول احدی استاد مشاور: دکتر عباس ابوالقاسمی	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد گرایش: عمومی	رشته: روان شناسی دانشگاه: محقق اردبیلی
دانشکده: علوم تربیتی و روان شناسی	تاریخ دفاع: ۱۳۹۲/۰۶/۰۲
<p>چکیده: ناتوانی یادگیری معمولاً همواره منجر به افت تحصیلی می شود و با توجه به تحقیقاتی که در زمینه ناتوانی یادگیری انجام شده است، این کودکان در فرآیند های توجه انتخابی و ادراک بینایی نقص هایی را نشان می دهند. پژوهش حاضر با هدف مقایسه توجه انتخابی دیداری و شنیداری و انواع خطای ادراکی در کودکان دارای ناتوانی یادگیری و کودکان عادی انجام گردید. روش پژوهش حاضر از نوع علی-مقایسه ای است و به منظور انجام این پژوهش ۱۵ دانش آموز در هر یک از گروه های نارساخوان، نارسانویس و حساب نارسا با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای و ۱۵ دانش آموز فاقد ناتوانی یادگیری با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند و در مجموع ۶۰ دانش آموز به عنوان نمونه در نظر گرفته شدند. ابزارهای پژوهش عبارتند از: آزمون توجه شنیداری (جملات رقابتی)، آزمون توجه دیداری (اعداد و حروف) و آزمون های خطای ادراکی (مولر-لایر، عمودی-افقی و محرک نما). برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد و برای بررسی فرضیه ها از آزمون تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) و آزمون تعقیبی (LSD) استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که توانایی کودکان دارای ناتوانی یادگیری در توجه انتخابی دیداری در مقایسه با کودکان عادی به طور معناداری کمتر است. نتایج همچنین نشان داد که کودکان دارای ناتوانی یادگیری به طور معنی داری در توجه انتخابی شنیداری نسبت به کودکان عادی ضعیفتر عمل می کنند. در رابطه با خطاهای ادراکی نتایج نشان داد که میزان خطاهای کودکان دارای ناتوانی یادگیری در آزمون های خطای ادراکی در مقایسه با کودکان عادی به طور معنی داری بیشتر است. به دلیل اهمیت متغیر های مورد مطالعه می توان از نتایج پژوهش حاضر در جهت اتخاذ تدابیر و برنامه های آموزشی مناسب برای بهبود مسائل و مشکلات تحصیلی کودکان دارای ناتوانی یادگیری استفاده کرد.</p>	
کلید واژه‌ها: توجه انتخابی دیداری، توجه انتخابی شنیداری، خطای ادراکی، ناتوانی یادگیری	

فهرست مطالب

شماره و عنوان مطالب	صفحه
فصل اول: کلیات پژوهش	
۱-۱- مقدمه.....	۲
۱-۲- بیان مسأله.....	۳
۱-۳- اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۷
۱-۴- متغیر های پژوهش.....	۸
۱-۵- اهداف پژوهش.....	۸
۱-۶- فرضیه های پژوهش.....	۸
۱-۷- تعاریف نظری عملیاتی متغیر ها.....	۹
فصل دوم: مبانی نظری و سوابق پژوهشی	
۲-۱- مقدمه.....	۱۲
۲-۲- تاریخچه اختلال یادگیری.....	۱۴
۲-۳- تعریف ناتوانی یادگیری.....	۱۶
۲-۴- ویژگی های کودکان با نارسایی های یادگیری.....	۱۹
۲-۵- میزان شیوع.....	۲۱
۲-۶- ناتوانی یادگیری و جنسیت.....	۲۲
۲-۷- طبقه بندی ناتوانی های یادگیری.....	۲۲
۲-۷-۱- ناتوانی های یادگیری تحولی.....	۲۳
۲-۷-۲- ناتوانی های یادگیری تحصیلی.....	۲۴

- ۲۴..... ۸-۲- ملاک‌های تشخیصی کودکان دارای ناتوانی‌های ویژه‌ی یادگیری.....
- ۲۵..... ۱-۸-۲- ملاک ناهمخوانی.....
- ۲۵..... ۲-۸-۲- ملاک استثناء.....
- ۲۶..... ۳-۸-۲- ملاک تعلیم و تربیت استثنایی.....
- ۲۶..... ۹-۲- نظریه‌های اختلال یادگیری.....
- ۲۶..... ۱-۹-۲- نظریه‌ی غلبه‌ی طرفی مغز.....
- ۲۸..... ۲-۹-۲- نظریه‌ی کوتاهی دامنه‌ی توجه.....
- ۲۹..... ۳-۹-۲- نظریه‌ی پردازش آگاهی‌ها.....
- ۳۱..... ۴-۹-۲- نظریه‌ی تاخیر در رشد.....
- ۳۱..... ۵-۹-۲- نظریه‌ی ضایعات خفیف مغز.....
- ۳۳..... ۱۰-۲- علت شناسی.....
- ۳۴..... ۱-۱۰-۲- عوامل درونی.....
- ۳۵..... ۱-۱-۱۰-۲- آسیب مغزی.....
- ۳۶..... ۲-۱-۱۰-۲- وارثت.....
- ۳۶..... ۳-۱-۱۰-۲- عوامل زیستی - شیمیایی.....
- ۳۷..... ۲-۱۰-۲- ویژگی‌های شناختی.....
- ۳۷..... ۱-۲-۱۰-۲- هوش.....
- ۳۸..... ۲-۲-۱۰-۲- توجه.....
- ۳۸..... ۳-۲-۱۰-۲- حافظه.....
- ۳۹..... ۳-۱۰-۲- عوامل بیرونی.....
- ۴۰..... ۱-۳-۱۰-۲- محرومیت محیطی و تغذیه‌ای.....

- ۴۱-۲-۱۱- اختلال نارسایی توجه/ فزون جنبشی..... ۴۱
- ۴۱-۲-۱۱-۱- علایم اختلال نارسایی توجه/ فزون جنبشی..... ۴۱
- ۴۲-۲-۱۱-۲- درمان اختلال نارسایی توجه/ فزون جنبشی..... ۴۲
- ۴۳-۲-۱۲- اختلالات ادراک دیداری..... ۴۳
- ۴۳-۲-۱۲-۱- اختلالات حافظه دیداری..... ۴۳
- ۴۴-۲-۱۳- اختلال ریاضی..... ۴۴
- ۴۵-۲-۱۴- علل اختلال ریاضی..... ۴۵
- ۴۵-۲-۱۴-۱- فقدان آمادگی یادگیرنده..... ۴۵
- ۴۵-۲-۱۴-۲- آموزش ناکافی و ناصحیح..... ۴۵
- ۴۵-۲-۱۴-۳- فقدان علاقه..... ۴۵
- ۴۶-۲-۱۴-۴- حافظه..... ۴۶
- ۴۶-۲-۱۴-۵- زبان نوشتاری..... ۴۶
- ۴۶-۲-۱۴-۶- رشد و تحول ناهماهنگ..... ۴۶
- ۴۶-۲-۱۵- انواع اشکالات ریاضی..... ۴۶
- ۴۶-۲-۱۵-۱- توانایی تشخیص و تمیز اشکال..... ۴۶
- ۴۷-۲-۱۵-۲- توانایی تشخیص و تمیز اندازه‌ها..... ۴۷
- ۴۷-۲-۱۵-۳- توانایی تفکر مجموعه‌ای..... ۴۷
- ۴۷-۲-۱۵-۴- درک تناظر یک به یک و شمارش..... ۴۷
- ۴۸-۲-۱۵-۵- رشد نیافتگی ارتباطات بین حسی..... ۴۸
- ۴۸-۲-۱۵-۶- ناتوانی و ضعف مهارت‌های محاسباتی..... ۴۸
- ۴۸-۲-۱۵-۷- خطاهای محاسباتی..... ۴۸

۴۹.....	۲-۱۵-۸- فقدان توانایی در درک کاربرد و تبدیل واحدهای اندازه‌گیری.....
۴۹.....	۲-۱۵-۹- حل مسأله.....
۵۰.....	۲-۱۶- ناتوانیهای ادراکی - حرکتی.....
۵۱.....	۲-۱۷- انواع مشکلات ادراکی - حرکتی.....
۵۲.....	۲-۱۷-۲- مشکلات ادراک شنیداری.....
۵۲.....	۲-۱۷-۳- مشکلات ادراک لامسه‌ای - حرکتی.....
۵۲.....	۲-۱۸- زبان و اختلال یادگیری.....
۵۳.....	۲-۱۹- اختلال خواندن.....
۵۳.....	۲-۱۹-۱- علل اختلال خواندن.....
۵۴.....	۲-۱۹-۱-۱- نقایص ادراکی.....
۵۴.....	۲-۱۹-۱-۲- اختلالات پردازش واجی.....
۵۴.....	۲-۱۹-۱-۳- نقایص حافظه.....
۵۵.....	۲-۱۹-۱-۴- درک مطلب.....
۵۵.....	۲-۱۹-۱-۵- پردازش جمله.....
۵۵.....	۲-۲۰- انواع اشکالات خواندن.....
۵۶.....	۲-۲۱- نوشتن.....
۵۶.....	۲-۲۲- اختلال نوشتن.....
۵۸.....	۲-۲۲-۱- علل اختلال زبان نوشتاری.....
۵۸.....	۲-۲۲-۲- انواع اشکالات نوشتن.....
۵۹.....	۲-۲۳- فرایندهای شناختی.....
۶۲.....	۲-۲۳-۱- ادراک.....

- ۶۳.....۲-۲۳-۱-۱- رابطه احساس و ادراک
- ۶۴.....۲-۲۴-۱- ادراک بینایی و ادراک شنوایی
- ۶۶.....۲-۲۴-۱- ثبات ادراکی
- ۶۷.....۲-۲۵-۱- خطاهای ادراکی
- ۶۹.....۲-۲۵-۱- انواع مختلف خطاهای ادراکی
- ۶۹.....۲-۲۵-۱-۱- خطای مولر - لایر
- ۷۰.....۲-۲۵-۱-۲- خطای عمودی
- ۷۰.....۲-۲۵-۱-۳- خطای بینایی - حرکتی
- ۷۱.....۲-۲۶-۱- پیشینه تحقیق

فصل سوم: روش شناسی تحقیق

- ۷۸.....۳-۱- روش تحقیق
- ۷۸.....۳-۲- جامعه آماری
- ۷۹.....۳-۳- نمونه و روش نمونه گیری
- ۷۹.....۳-۴- ابزار های پژوهش
- ۸۳.....۳-۵- شیوه جمع آوری اطلاعات
- ۸۴.....۳-۶- روش تجزیه و تحلیل آماری

فصل چهارم: یافته های پژوهش

- ۸۶.....۴-۱- مقدمه
- ۸۶.....۴-۲- داده های توصیفی
- ۹۵.....۴-۳- یافته های استنباطی

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۱۱۴.....	۵-۱- بحث و نتیجه گیری یافته ها.....
۱۱۴.....	۵-۱-۱- فرضیه اول.....
۱۱۵.....	۵-۱-۲- فرضیه دوم.....
۱۱۷.....	۵-۱-۳- فرضیه سوم.....
۱۱۹.....	۵-۲- محدودیت های تحقیق.....
۱۲۰.....	۵-۳- پیشنهادات تحقیق.....
۱۲۳.....	فهرست منابع و مآخذ.....
۱۳۵.....	پیوست ها و ضمائم.....

فهرست جدول‌ها

شماره و عنوان جدول	صفحه
جدول ۴-۱- شاخص توصیفی تعداد کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری.....	۸۶
جدول ۴-۲- شاخص توصیفی کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری با توجه به پایه تحصیلی.....	۸۷
جدول ۴-۳- شاخص توصیفی کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری با توجه به تحصیلات پدر.....	۸۷
جدول ۴-۴- شاخص توصیفی کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری با توجه به تحصیلات مادر.....	۸۸
جدول ۴-۵- شاخص توصیفی کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری با توجه به وضعیت اقتصادی.....	۸۸
جدول ۴-۶- شاخص توصیفی متغیرهای توجه انتخابی دیداری و توجه انتخابی شنیداری کل در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری.....	۸۹
جدول ۴-۷- شاخص توصیفی متغیرهای توجه انتخابی شنیداری گوش چپ و راست در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری.....	۹۰
جدول ۴-۸- شاخص توصیفی متغیرهای خطاهای ادراکی مولر- لایر و رد تصویر در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری.....	۹۲
جدول ۴-۹- شاخص توصیفی متغیر خطای ادراکی افقی- عمودی در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری.....	۹۴
جدول ۴-۱۰- نتایج آزمون باکس جهت بررسی شرط همگنی ماتریس‌های واریانس/کواریانس در نمرات کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری در آزمون توجه انتخابی دیداری و توجه انتخابی شنیداری کل.....	۹۵
جدول ۴-۱۱- نتایج آزمون لوین جهت بررسی برابری خطای واریانس ها در نمرات کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری در آزمون توجه انتخابی دیداری و توجه انتخابی شنیداری کل.....	۹۶

- جدول ۴-۱۲- نتایج آزمون‌های معناداری تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) برای اثر اصلی متغیر گروه
 بر توجه انتخابی دیداری و توجه انتخابی شنیداری کل ۹۶
- جدول ۴-۱۳- نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) بر روی میانگین توجه انتخابی دیداری و
 توجه انتخابی شنیداری کل ۹۷
- جدول ۴-۱۴- نتایج آزمون تعقیبی LSD برای مقایسه گروه‌ها براساس شاخص‌های تفاوت میانگین‌ها و سطح
 معنی‌داری توجه انتخابی دیداری در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری ۹۸
- جدول ۴-۱۵- نتایج آزمون تعقیبی LSD برای مقایسه گروه‌ها براساس شاخص‌های تفاوت میانگین‌ها و سطح
 معنی‌داری توجه انتخابی شنیداری کل در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری ۹۹
- جدول ۴-۱۶- نتایج آزمون باکس جهت بررسی شرط همگنی ماتریس‌های واریانس/کواریانس در نمرات کودکان
 با و بدون ناتوانی یادگیری در آزمون توجه انتخابی شنیداری گوش راست و گوش چپ ۱۰۰
- جدول ۴-۱۷- نتایج آزمون لوین جهت بررسی برابری خطای واریانس‌ها در نمرات کودکان با و بدون ناتوانی
 یادگیری در آزمون توجه انتخابی شنیداری گوش راست و گوش چپ ۱۰۰
- جدول ۴-۱۸- نتایج آزمون‌های معناداری تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) برای اثر اصلی متغیر
 گروه بر توجه انتخابی شنیداری گوش راست و گوش چپ ۱۰۱
- جدول ۴-۱۹- نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) بر روی میانگین توجه انتخابی
 شنیداری گوش راست و گوش چپ در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری ۱۰۱
- جدول ۴-۲۰- نتایج آزمون تعقیبی LSD برای مقایسه گروه‌ها براساس شاخص‌های تفاوت میانگین‌ها و سطح
 معنی‌داری توجه انتخابی شنیداری گوش راست در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری ۱۰۲
- جدول ۴-۲۱- نتایج آزمون تعقیبی LSD برای مقایسه گروه‌ها براساس شاخص‌های تفاوت میانگین‌ها و سطح
 معنی‌داری توجه انتخابی شنیداری گوش چپ در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری ۱۰۳

- جدول ۴-۲۲- نتایج آزمون باکس جهت بررسی شرط همگنی ماتریس‌های واریانس/کواریانس در نمرات کودکان با وبدون ناتوانی یادگیری در آزمون‌های خطاهای ادراکی..... ۱۰۴
- جدول ۴-۲۳- نتایج آزمون لوین جهت بررسی برابری خطای واریانس ها در نمرات کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری در آزمون‌های خطاهای ادراکی..... ۱۰۵
- جدول ۴-۲۴- نتایج آزمون‌های معناداری تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) برای اثر اصلی متغیر گروه بر متغیرهای خطاهای ادراکی..... ۱۰۶
- جدول ۴-۲۵- نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) بر روی میانگین متغیرهای خطاهای ادراکی در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری..... ۱۰۷
- جدول ۴-۲۶- نتایج آزمون تعقیبی LSD برای مقایسه گروه‌ها براساس شاخص‌های تفاوت میانگین‌ها و سطح معنی داری خطای ادراکی مولر لایر ۱ در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری..... ۱۰۸
- جدول ۴-۲۷- نتایج آزمون تعقیبی LSD برای مقایسه گروه‌ها براساس شاخص‌های تفاوت میانگین‌ها و سطح معنی داری خطای ادراکی مولر لایر ۲ در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری..... ۱۰۹
- جدول ۴-۲۸- نتایج آزمون تعقیبی LSD برای مقایسه گروه‌ها براساس شاخص‌های تفاوت میانگین‌ها و سطح معنی داری خطای ادراکی افقی- عمودی ۱ در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری..... ۱۱۰
- جدول ۴-۲۹- نتایج آزمون تعقیبی LSD برای مقایسه گروه‌ها براساس شاخص‌های تفاوت میانگین‌ها و سطح معنی داری خطای ادراکی افقی- عمودی ۲ در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری..... ۱۱۱
- جدول ۴-۳۰- نتایج آزمون تعقیبی LSD برای مقایسه گروه‌ها براساس شاخص‌های تفاوت میانگین‌ها و سطح معنی داری خطای ادراکی رد تصویر در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری..... ۱۱۲

فهرست شکل‌ها

شماره و عنوان شکل	صفحه
شکل ۱-۲- دیاگرام دستگاه شناختی.....	۶۰
شکل ۱-۳- وسیله مورد استفاده در اندازه گیری میزان خطای ادراک بینایی مولر-لایر.....	۸۱
شکل ۲-۳- شکل وسیله مورد استفاده در اندازه گیری میزان خطای ادراک بینایی عمودی- افقی.....	۸۳

فصل اول:

کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه:

ناتوانی های یادگیری^۱ یکی از پیچیده ترین اختلال هایی است که در حیطه کودکان استثنایی مطرح است. این پیچیدگی در تعریف، طبقه بندی، ارزیابی و آموزش افراد با ناتوانی یادگیری انعکاس پیدا کرده است. بخشی از این پیچیدگی به این دلیل است که با توجه به ماهیت ناتوانی های یادگیری، حیطه های مختلفی نظیر پزشکی، عصب شناسی، روان شناسی و علوم تربیتی با آن سر و کار دارند. بخشی دیگر از این پیچیدگی به ویژگی های افراد با ناتوانی یادگیری مربوط می شود. این افراد گروه بسیار ناهمگنی را تشکیل می دهند. آنها علی رغم هوش متوسط و به بالا در یک یا چند حیطه تحصیلی مشکلات جدی دارند. مشکلات تحصیلی آنها از آسیب های حسی و حرکتی، عقب ماندگی ذهنی و محرومیت های محیطی ناشی نمی شود. حتی بعضی از آنها با داشتن توانایی های ذهنی بسیار بالا (تیزهوشی) در یک یا چند حیطه با مشکلات جدی مواجهند. بسیاری از افراد با ناتوانی یادگیری حتی در کشورهای پیشرفته تا مدت ها ناشناخته باقی می ماندند، یا مشکل آنها به غلط تشخیص داده می شود. در مواردی این دانش آموزان، عقب مانده ذهنی تلقی می شوند و در کلاس های ویژه یا مدارس ویژه کودکان با عقب ماندگی ذهنی جایدهی می شوند و در برخی موارد به دلیل داشتن مشکل در توجه، در گروه کودکان با اختلال های هیجانی و رفتاری قرار می گیرند. بخش دیگری از پیچیدگی حیطه ناتوانی های یادگیری به سبب شناسی آن مربوط می شود. در بسیاری از موارد علل مطرح شده، ذهنی و آزمون ناپذیر هستند. برخی از آسیب های مغزی و نقایص عصب شناختی از آن جمله به شمار می روند. در هر صورت علم تاکنون نتوانسته به کلیه پرسش ها و تناقض هایی که در حیطه ناتوانی های یادگیری مطرح است پاسخ دهد. علاوه بر اینها، نیازهای ویژه دانش آموزان با ناتوانی یادگیری بسیار متنوع است. برای مثال نیازهای دانش آموزی که

---

¹. learning disabilities

اختلال در ریاضی دارد با نیازهای دانش آموزی که اختلال خواندن یا نوشتن دارد، کاملاً تفاوت دارد. آنها به خدمات آموزشی کاملاً متفاوتی نیاز دارند که طراحی آن مستلزم دقت و صرف هزینه نسبتاً زیادی است (شکوهی یکتا و پرند، ۱۳۸۵).

با توجه به این نکته، شناسایی عواملی که می توانند در ناتوانی یادگیری دخیل باشند، یکی از موضوع‌های اساسی در این عرصه است. هر چند پژوهش‌های کمی در مورد نقش توجه انتخابی و خطاهای ادراکی در ناتوانی یادگیری انجام شده است، اما پژوهش‌های مربوط، این عوامل را در ناتوانی یادگیری دخیل می‌دانند و در پژوهش حاضر به این نکته توجه شده است. به طور کلی هدف پژوهش حاضر مقایسه توجه انتخابی دیداری و شنیداری و انواع خطای ادراکی در کودکان با و بدون ناتوانی یادگیری می‌باشد.

۱-۲ بیان مسأله:

ناتوانی یادگیری^۱ نوعی اختلال عصبی است که یک یا چند فرآیند روانی اصلی در یادگیری را تحت تأثیر قرار می‌دهد. ناتوانی ممکن است خودش را در یک توانایی ناقص در شنیدن، اندیشیدن، حرف زدن، خواندن، نوشتن، هجی کردن یا محاسبات ریاضی بروز دهد (خدایاری، ۱۳۸۷). کودکان دارای اختلال ویژه یادگیری، با توجه به داشتن هوش طبیعی، با مشکلات یادگیری مواجه می‌باشند و زمانی تشخیص داده می‌شوند که پیشرفت در آزمون‌های استاندارد شده برای خواندن، ریاضیات یا بیان نوشتاری به طور قابل ملاحظه زیر حد مورد انتظار بر حسب سن، سطح تحصیلات و سطح هوش می‌باشد (فرهبد، مینایی، ۱۳۸۲). در زمینه طبقه‌بندی اختلالات یادگیری، اغلب متخصصان و روان‌شناسان به سه طبقه اصلی در این دسته از اختلالات اشاره کرده‌اند که شامل اختلال مربوط به خواندن، اختلال مربوط به نوشتن و اختلال مربوط به ریاضیات می‌باشد (کاپلان^۲ و سادوک، ۲۰۰۲). انجمن روانپزشکی آمریکا در آخرین طبقه‌بندی اختلالات روانی، میزان شیوع ناتوانی‌های یادگیری را بین ۲ تا ۱۰ درصد تخمین زده است (انجمن روانپزشکی آمریکا^۳). محققان دیگر، میزان شیوع

¹.learning disabilities

².Kaplan & Sadock

³.American psychiatric Association